

POSTANOWIENIE

Dnia 14 czerwca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogusław Cudowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Romualda Spyt

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z powództwa M. K.

przeciwko Spółdzielni Pracy F. z siedzibą w B.

o przywrócenie do pracy na poprzednich warunkach i wyrównanie wynagrodzenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 14 czerwca 2016 r.,

zażalenia strony pozwanej na wyrok Sądu Okręgowego w B.

z dnia 8 października 2015 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do rozpoznania
i orzeczenia o kosztach postępowania zażaleniowego Sądowi
Okręgowemu w B.**

UZASADNIENIE

Powód M. K. wniósł pozew przeciw Spółdzielni Pracy F. z siedzibą w B., domagając się uznania wypowiedzenia warunków pracy i płacy za bezskutecznie, a w przypadku upływu okresu wypowiedzenia - przywrócenia do pracy na poprzednich warunkach, ponadto zasądzenia różnicy pomiędzy wynagrodzeniem za pracę należnym przed i po zmianie warunków zatrudnienia, oraz kosztów postępowania w tym zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Rejonowy w B. wyrokiem z 25 marca 2015 r. oddalił powództwo oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanej zwrot kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd ustalił, że powód był członkiem pozwanej Spółdzielni Pracy F. w B., zatrudnionym na podstawie spółdzielczej umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy, ostatnio na stanowisku Kierownika Działu [...] z wynagrodzeniem w wysokości 10.000 zł obejmującym wynagrodzenie zasadnicze i dodatek funkcyjny. Relacje powoda z pozwaną co najmniej od 2011 r. nie układały się poprawnie. Zarząd pozwanej na początku 2013 r. uznał, że zaszła konieczność reorganizacji spółdzielni w związku z niemożliwością rozwiązywania w obecnej strukturze problemów technologicznych, jak także koniecznością dostosowania spółdzielni do potrzeb dynamicznie zmieniającego się rynku farmaceutycznego. Proponowane przez zarząd zmiany w strukturze organizacyjnej spółdzielni obejmowały likwidację Działu [...] i utworzenie w jego miejsce Działu [...]. Decyzja o likwidacji Działu [...] nie była spowodowana przyczynami leżącymi po stronie powoda, w tym jego napiętymi relacjami z zarządem spółdzielni. W dniu 29 sierpnia 2014 r. pozwany wręczył powodowi oświadczenie o wypowiedzeniu warunków pracy i płacy z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia ze skutkiem na 30 listopada 2014 r., jako przyczynę podał likwidację Działu [...] spowodowaną potrzebami gospodarczymi spółdzielni i sytuacją rynkową i ekonomiczną spółdzielni (art. 184 § 1 pkt 1 ustawy Prawo spółdzielcze). Powodowi zaproponowano stanowisko pracy specjalisty technolog [...] oraz wynagrodzenie zasadnicze 5.000 zł bez dodatku funkcyjnego. Z dniem 1 września 2014 r. Dział [...] został zlikwidowany, a czynności dotychczas wykonywane przez tę jednostkę rozdzielono pomiędzy nowopowstałe Dział [...] oraz Dział [...]. Do pracy w nowopowstałych działach nie zatrudniono nowych pracowników, przydzielono pracowników pracujących dotychczas w innych działach. Sąd Rejonowy pominął dowody mające na celu wykazanie, że nie istniała potrzeba gospodarcza uzasadniająca dokonanie restrukturyzacji spółdzielni. Uzasadniał to tym, że organy powołane do rozstrzygania sporów pracowniczych nie są uprawnione do badania celowości i zasadności zmniejszenia stanu zatrudnienia, czy to w ramach zmiany struktury organizacyjnej zakładu, czy też z innych uzasadnionych przyczyn. Sąd Rejonowy uznał się za nieuprawniony do ustalenia, jakie działania pracodawcy były najlepsze dla dobra pozwanej spółdzielni, dla zwiększenia jej rentowności, utrzymania się na rynku, czy jakie działy spółdzielni winien likwidować pracodawca celem uzyskania ww. celów. Podkreślił, że kognicja

Sądu nie może dotyczyć przyczyny likwidacji stanowisk pracy, ponieważ takie decyzje należą do wyłącznej sfery decyzyjnej pracodawcy. Zdaniem Sądu pozwany dostatecznie sprecyzował przyczynę uzasadniającą wypowiedzenia, a fakt likwidacji stanowiska pracy powoda został potwierdzony.

Wyrok Sądu Rejonowego zaskarżył powód, zarzucając naruszenie art. 45 § 1 w zw. z art. 42 § 1 pkt 2 k.p. i art. 199 oraz 184 § 1 pkt 1 ustawy Prawo spółdzielcze, oraz naruszenie art. 233 k.p.c.

Sąd Okręgowy w B., uznając apelację za zasadną, wyrokiem z 8 października 2015 r. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi pierwszej instancji do rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej. W ocenie Sądu Okręgowego Sąd pierwszej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego oraz nie rozpoznał sprawy w stopniu wystarczającym do wydania merytorycznego rozstrzygnięcia. Wskazał, że środkiem prawnym ochrony trwałość spółdzielczego stosunku pracy jest ustawowa reglamentacja przyczyn uzasadniających jego zmianę, oraz że z art. 184 § 1 pkt 1 ustawy Prawo spółdzielcze wynika, że wypowiedzenie warunków pracy i pracy członkowi spółdzielni pracy uzasadniają potrzeby gospodarcze lub organizacyjne spółdzielni. Podkreślił, że oświadczenie woli spółdzielni pracy o wypowiedzeniu może zostać złożone wyłącznie z przyczyn określonych w art. 184 § 1 pkt 1 lub 2 ustawy Prawo spółdzielcze, ponadto, że musi zawierać propozycję zatrudnienia członka na nowych, zmienionych warunkach. Zgodnie z kolei z art. 184 § 2 ustawy Prawo spółdzielcze zaproponowane członkowi nowe warunki pracy i płacy powinny odpowiadać jego kwalifikacjom i możliwościom gospodarczym spółdzielni. Zdaniem Sądu Okręgowego Sąd pierwszej instancji powinien skoncentrować się na wyjaśnieniu czy ww. warunki ustawowe zostały zachowane przez pozwanego, a nie pomijać dowody mające na celu wykazanie, że nie istniała potrzeba gospodarcza uzasadniająca dokonanie przez pozwaną restrukturyzacji. Dodatkowo, Sąd pierwszej instancji pominął okoliczność podnoszoną przez powoda, że nowe warunki zaproponowane mu w wypowiedzeniu stanowią wyraźną degradację co do stanowiska jak i płacy. Zdaniem Sądu Okręgowego okoliczność ta powinna zostać wyjaśniona, skoro art. 184 § 2 ustawy Prawo spółdzielcze wymaga aby zaproponowane członkowi warunki pracy lub płacy odpowiadały jego kwalifikacjom i

możliwościom gospodarczym spółdzielni. Ponadto, Sąd Okręgowy wskazał na konieczność ustalenia kwestii związanych z reorganizacją pozwanej, a mianowicie, w jakim momencie pojawiła się koncepcja jej przeprowadzenia. Wskazane wyżej uchybienia doprowadziły Sąd Okręgowy do wniosku, że wykładnia przepisów prawa oraz ocena zebranego materiału dowodowego dokonane przez Sąd pierwszej instancji była oderwana od obowiązującego stanu prawnego.

Wyrok Sądu Okręgowego, na podstawie art. 394¹ § 1 k.p.c., zaskarżył w całości pozwany. Zarzucono naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. poprzez błędną jego wykładnię i przyjęcie, że w okolicznościach tej sprawy Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. polegające na pominięciu zdaniem Sądu Okręgowego dowodów mających na celu wykazanie istnienia potrzeby gospodarczej uzasadniającej dokonanie przez pozwanego reorganizacji spółdzielni polegającej na likwidacji Działu [...].

Zdaniem skarżącego wskazane przez Sąd Okręgowy uchybienia nie stanowiły uchybień mogących stanowić podstawę uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji ze względu na brak rozpoznania istoty sprawy, w szczególności, że Sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy w zakresie wskazanych w uzasadnieniu wypowiedzenia warunków przyczyny, to jest „likwidację Działu [...] związaną z reorganizacją pracodawcy”, a likwidacja była spowodowana warunkami określonymi w wypowiedzeniu, co zgodnie z art. 184 § 1 pkt 1 ustawy Prawo spółdzielcze jest prawidłową przesłanką wypowiedzenia przewidzianą w przywołanym powyżej przepisie.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w B. z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania zażaleniowego.

W odpowiedzi na zażalenie powód wniósł o jego oddalenie i zasądzenie od pozwanej na jego rzecz kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c. sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Sytuacja „nierozpoznania istoty sprawy” w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. występuje wówczas, gdy sąd pierwszej instancji poprzestał na błędnym przyjęciu istnienia przesłanki niweczącej lub hamującej roszczenie (prekluzja, przedawnienie, potrącenie, brak legitymacji, prawo zatrzymania itp.) albo na zaniechaniu zbadania w ogóle materialnej podstawy żądania, niezbadaniu podstawy merytorycznej dochodzonego roszczenia albo na całkowitym pominięciu merytorycznych zarzutów pozwanego (por. wyroki SN: z 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999 nr 1, poz. 22; z 28 października 1999 r., II CKN 521/98, LEX nr 50700; z 28 listopada 2000 r., IV CKN 175/00, LEX nr 515416; z 8 listopada 2001 r., II UKN 581/00, LEX nr 567859; z 6 grudnia 2001 r., I PKN 714/00, OSNP 2003 nr 22, poz. 544; z 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 nr 3, poz. 36; z 12 września 2002 r., IV CKN 1298/00, LEX nr 80271; z 2 października 2002 r., I PKN 482/01, LEX nr 577445; z 25 listopada 2003 r., II CK 293/02, LEX nr 151622; z 21 października 2005 r., III CK 161/05, LEX nr 178635; z 17 kwietnia 2008 r., II PK 291/07, LEX nr 837059; z 11 sierpnia 2010 r., I CSK 661/09, LEX nr 737251). Należy jednocześnie podkreślić, że celem postępowania apelacyjnego jest ponowne rozpoznanie sprawy. Oznacza to, że sąd drugiej instancji ma obowiązek z urzędu jeszcze raz dokonać subsumcji ustalonego stanu faktycznego pod mających zastosowanie w sprawie przepisów prawa materialnego. Z perspektywy celu postępowania apelacyjnego, niedostateczne rozważenie prawa materialnego mającego zastosowanie w sprawie przez sąd pierwszej instancji nie może być kwalifikowane jako nierozpoznanie istoty sprawy (por. postanowienie SN z 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, LEX nr 1231340). Nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. nie zachodzi również, gdy niedokładności postępowania sprowadzają się do tego, że sąd pierwszej instancji nie wziął pod uwagę wszystkich dowodów, które mogły służyć do należytego rozpoznania sprawy lub nie rozważył

wszystkich okoliczności (por. wyrok SN z 11 sierpnia 2010 r., I CSK 661/09, LEX nr 737251).

Odnosnie drugiej z okoliczności wymienionych w art. 386 § 4 k.p.c. - konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości - to z jednoznacznego brzmienia tego przepisu wynika, że podstawy wydania orzeczenia kasatoryjnego przez sąd drugiej instancji nie może stanowić potrzeba nawet znacznego uzupełnienia postępowania dowodowego (por. postanowienie SN z 25 października 2012 r., I CZ 143/12, LEX nr 1265545).

Uwzględniając powyższe, zdaniem Sądu Najwyższego w tej sprawie nie zachodziła podstawa do wydania rozstrzygnięcia kasatoryjnego przez Sąd Okręgowy. Sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy. Wniosek taki wynika z analizy powództwa i żądań zgłoszonych przez powoda, przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji oraz przyczyn oddalenia powództwa przez ten Sąd. Jednocześnie, pomimo niedokładności procesowych wskazanych przez Sąd drugiej instancji, nie wystąpiła konieczność przeprowadzania postępowania dowodowego w całości.

Ze względu na zasadność zarzutu naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok, a orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego pozostawił, zgodnie z 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c. Sądowi Apelacyjnemu.